

نقش آموزش‌های فراتحصیلی در توسعه مهارت‌های شغلی دانشجویان

۱. ندا رضایی: دانشکده مدیریت آموزشی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران
۲. یاسر محمودی*: دانشکده مدیریت آموزشی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی نقش آموزش‌های فراتحصیلی در توسعه مهارت‌های شغلی دانشجویان دانشگاه انجام شد. تمرکز این مطالعه بر درک تأثیر مشارکت در فعالیت‌های فراتحصیلی بر مهارت‌های حرفه‌ای و شخصی مورد نیاز برای موفقیت شغلی بود. این تحقیق با رویکرد کیفی و با استفاده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۲۹ دانشجو از دانشگاه‌های مختلف تهران انجام شد. شرکت‌کنندگان به صورت هدفمند انتخاب شدند تا تنوع تجربیات آن‌ها در زمینه آموزش‌های فراتحصیلی مدنظر قرار گیرد. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل تماتیک مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند و کدهای محوری در قالب مضامین اصلی دسته‌بندی شدند تا نقش آموزش‌های فراتحصیلی در توسعه مهارت‌ها مشخص شود. مطالعه چندین مضمون کلیدی مرتبط با توسعه مهارت‌ها از طریق فعالیت‌های فراتحصیلی را شناسایی کرد. این مضامین شامل بهبود مهارت‌های ارتباطی، مدیریت زمان، کار تیمی، حل مسئله، رهبری و مهارت‌های فنی بود. شرکت‌کنندگان گزارش دادند که مشارکت در این فعالیت‌ها به بهبود این مهارت‌ها منجر شده است. همچنین، مطالعه نشان داد که این فعالیت‌ها فرصت‌های شبکه‌سازی حرفه‌ای و افزایش توانایی‌های فرهنگی دانشجویان را تقویت می‌کنند. یافته‌ها با تحقیقات پیشین مبنی بر تأثیر مثبت مشارکت در فعالیت‌های فراتحصیلی بر قابلیت اشتغال و توسعه شخصی هم‌خوانی داشت. نتایج این پژوهش بر اهمیت آموزش‌های فراتحصیلی در آماده‌سازی دانشجویان برای ورود به بازار کار تأکید می‌کند. مشارکت در این فعالیت‌ها نه تنها مهارت‌های شغلی خاص را تقویت می‌کند، بلکه به توسعه حرفه‌ای و شخصی گسترده‌تر دانشجویان نیز کمک می‌کند. دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی باید برنامه‌های فراتحصیلی را در اولویت قرار داده و به ترویج آن‌ها بپردازند تا دانشجویان را به مهارت‌های لازم برای موفقیت در حرفه خود مجهز کنند.

واژگان کلیدی: آموزش‌های فراتحصیلی، مهارت‌های شغلی، توسعه مهارت، دانشجویان دانشگاه، تحقیق کیفی، قابلیت اشتغال.

مقدمه

آموزش‌های فراتحصیلی از جمله جنبه‌های کلیدی در توسعه مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای دانشجویان محسوب می‌شوند که به شکلی مکمل و تقویت‌کننده در کنار برنامه‌های درسی رسمی عمل می‌کنند. این آموزش‌ها، شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌های اضافی است که خارج از چارچوب کلاس‌های درسی و برنامه‌های آموزشی رسمی ارائه می‌شوند و به دانشجویان کمک می‌کنند تا مهارت‌های مختلفی را که در محیط دانشگاهی رسمی کمتر مورد توجه قرار می‌گیرند، بهبود بخشند. اهمیت این نوع فعالیت‌ها در ایجاد توانایی‌های مختلف از جمله مهارت‌های ارتباطی، مدیریتی، اجتماعی و حرفه‌ای در دانشجویان مورد تأکید قرار گرفته است (Afalla, 2020; Korniienko & Barchi, 2023).

با توجه به روند سریع تغییرات در بازار کار و نیاز به مهارت‌های جدید، اهمیت آموزش‌های فراتحصیلی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. این فعالیت‌ها به دانشجویان امکان می‌دهند تا با محیط‌های مختلف کاری آشنا شوند، شبکه‌سازی حرفه‌ای را تقویت کنند و با تمرین مهارت‌های مورد نیاز بازار کار، آمادگی بیشتری برای ورود به بازار کار پیدا کنند (Mansi, 2023; Akinrinmade & Ayeni, 2017). در این راستا، تحقیقات متعددی نشان داده‌اند که شرکت در فعالیت‌های فراتحصیلی می‌تواند به طور مستقیم و غیرمستقیم بر قابلیت اشتغال و موفقیت شغلی فارغ‌التحصیلان تأثیرگذار باشد (Sulastri, Handoko, & Janssens, 2015; Wu, 2023).

یکی از نکات کلیدی در این زمینه، تاثیر آموزش‌های فراتحصیلی بر توسعه مهارت‌های نرم و اجتماعی است. مهارت‌های نرم شامل توانایی‌هایی نظیر ارتباط موثر، کار تیمی، مدیریت زمان، و حل مسئله هستند که برای موفقیت در محیط‌های کاری ضروری‌اند. مطالعات نشان داده‌اند که آموزش‌های فراتحصیلی می‌توانند این مهارت‌ها را در دانشجویان تقویت کنند و آن‌ها را برای چالش‌های حرفه‌ای آماده‌تر کنند (Alnaeem, 2021; Ginosyan, Tuzlukova, & Hendrix, 2019). به عنوان مثال، بررسی‌ها حاکی از آن است که مشارکت در فعالیت‌های گروهی و تعامل با همسالان در محیط‌های آموزشی غیررسمی می‌تواند به طور قابل توجهی اعتماد به نفس و خودآگاهی دانشجویان را افزایش دهد (Calilung & Lapid-Bluhm, 2019).

افزون بر این، آموزش‌های فراتحصیلی می‌توانند به دانشجویان کمک کنند تا مهارت‌های خاص شغلی را که در دوره‌های تحصیلی عادی ممکن است کمتر به آن پرداخته شود، به دست آورند. این مهارت‌ها شامل توانایی‌های فنی و حرفه‌ای است که به دانشجویان کمک می‌کند تا در محیط‌های کاری تخصصی موفق باشند. برای مثال، آموزش‌های فراتحصیلی در حوزه‌های فناوری اطلاعات، مدیریت پروژه، و مهندسی می‌تواند فرصت‌های شغلی بیشتری را برای دانشجویان ایجاد کند و آنان را در برابر رقابت‌های بازار کار مجهزتر سازد (Al-Kadri et al., 2020; Munadi, 2023).

از سوی دیگر، آموزش‌های فراتحصیلی می‌توانند نقش مهمی در ارتقای توانایی‌های رهبری و مدیریتی دانشجویان داشته باشند. شرکت در برنامه‌های فراتحصیلی نظیر پروژه‌های گروهی، سمینارها، و کارگاه‌های آموزشی، فرصتی را برای دانشجویان فراهم

می‌آورد تا مهارت‌های رهبری و مدیریت خود را در محیط‌های واقعی تمرین کنند. این تجربه‌ها می‌توانند به افزایش اعتماد به نفس دانشجویان در نقش‌های رهبری و مدیریت منجر شوند و آن‌ها را برای مسئولیت‌های بزرگ‌تر در محیط‌های کاری آماده کنند (Foreman & Retallick, 2013; Kanar & Bouckennooghe, 2021).

علاوه بر توسعه مهارت‌های فردی و حرفه‌ای، آموزش‌های فراتحصیلی می‌توانند تأثیرات مثبت اجتماعی و فرهنگی نیز بر دانشجویان داشته باشند. این برنامه‌ها می‌توانند به دانشجویان کمک کنند تا درک بهتری از تنوع فرهنگی و اجتماعی داشته باشند و توانایی‌های بین‌فرهنگی خود را تقویت کنند. این امر به ویژه در دنیای امروز که محیط‌های کاری بیش از پیش جهانی و چندفرهنگی شده‌اند، اهمیت بیشتری پیدا کرده است (Altan & Altintas, 2017; Hamid & Mulyana, 2022). شرکت در برنامه‌های فراتحصیلی که بر تعاملات بین‌فرهنگی تأکید دارند، می‌تواند دانشجویان را برای مشارکت موثرتر در محیط‌های کاری چندفرهنگی آماده کند و توانایی‌های آنان در مدیریت تفاوت‌های فرهنگی را بهبود بخشد (Matsumori & Kageyama, 2021).

با این حال، آموزش‌های فراتحصیلی تنها به توسعه مهارت‌های فردی و حرفه‌ای محدود نمی‌شوند. این فعالیت‌ها می‌توانند تأثیرات عمیق‌تری بر زندگی اجتماعی و شخصی دانشجویان داشته باشند. مشارکت در این برنامه‌ها می‌تواند به دانشجویان کمک کند تا روابط اجتماعی بهتری برقرار کنند، شبکه‌های حرفه‌ای خود را گسترش دهند و حس تعلق و همبستگی بیشتری با محیط دانشگاهی و اجتماعی خود پیدا کنند (Juliantine, Suherman, & Tarigan, 2022; Wittrup & Hurd, 2019). این تأثیرات می‌توانند به افزایش رضایت دانشجویان از زندگی دانشگاهی و کاهش استرس و اضطراب مرتبط با تحصیل کمک کنند (Espinoza, 2015; Dumitrașcu & Ciudin, 2015).

به رغم اهمیت و تأثیرات مثبت آموزش‌های فراتحصیلی، چالش‌هایی نیز در این زمینه وجود دارد. یکی از این چالش‌ها، عدم توازن بین زمان و منابع مورد نیاز برای شرکت در فعالیت‌های فراتحصیلی و تعهدات تحصیلی دانشجویان است. برخی از دانشجویان ممکن است به دلیل فشارهای تحصیلی و زمانی نتوانند به طور فعال در این برنامه‌ها شرکت کنند، که این امر می‌تواند فرصت‌های یادگیری و توسعه مهارت‌های شغلی آنان را محدود کند (Chan, 2016; Malik & Tandirerung, 2019). از این رو، لازم است که دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی راهکارهایی را برای مدیریت بهتر زمان و منابع در اختیار دانشجویان قرار دهند تا آنان بتوانند به طور همزمان به تعهدات تحصیلی و فعالیت‌های فراتحصیلی خود بپردازند (Prianto, 2016; Mukarromah & Wijayanti, 2021).

در مجموع، آموزش‌های فراتحصیلی به عنوان یک عنصر اساسی در توسعه مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای دانشجویان شناخته می‌شوند. این فعالیت‌ها با ایجاد فرصت‌های یادگیری غیررسمی، به دانشجویان کمک می‌کنند تا مهارت‌های مختلفی را که برای موفقیت در محیط‌های کاری ضروری است، به دست آورند. علاوه بر این، این برنامه‌ها می‌توانند تأثیرات مثبتی بر زندگی اجتماعی،

فرهنگی و شخصی دانشجویان داشته باشند و آنان را برای مواجهه با چالش‌های حرفه‌ای و اجتماعی در دنیای امروز آماده‌تر کنند. از این رو، لازم است که دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی به توسعه و ترویج این نوع فعالیت‌ها توجه ویژه‌ای داشته باشند و از طریق فراهم آوردن منابع و امکانات مناسب، دانشجویان را به شرکت در این برنامه‌ها تشویق کنند. لذا، این پژوهش با هدف بررسی نقش آموزش‌های فراتحصیلی در توسعه مهارت‌های شغلی دانشجویان دانشگاه انجام شد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش یک مطالعه کیفی است که با هدف بررسی نقش آموزش‌های فراتحصیلی در توسعه مهارت‌های شغلی دانشجویان انجام شده است. شرکت‌کنندگان در این پژوهش شامل ۲۹ دانشجو از دانشگاه‌های مختلف شهر تهران بودند. انتخاب شرکت‌کنندگان به صورت هدفمند انجام شد تا تنوع تجربیات و دیدگاه‌ها در زمینه آموزش‌های فراتحصیلی و مهارت‌های شغلی به دست آید. معیار ورود به مطالعه، مشارکت دانشجویان در برنامه‌های آموزشی فراتحصیلی و تمایل به شرکت در مصاحبه‌ها بود.

برای جمع‌آوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. هر مصاحبه به صورت فردی و در محیطی آرام و بدون مزاحمت انجام شد تا شرکت‌کنندگان بتوانند تجربیات و دیدگاه‌های خود را با آزادی کامل بیان کنند. سوالات مصاحبه بر اساس چارچوب مفهومی پژوهش طراحی شده و به صورت انعطاف‌پذیر در طول مصاحبه‌ها مطرح شدند. مصاحبه‌ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافتند، به طوری که اطلاعات جدیدی از مصاحبه‌های بعدی حاصل نمی‌شد.

داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها با استفاده از روش تحلیل تماتیک تجزیه و تحلیل شدند. در این روش، ابتدا داده‌ها به صورت خط به خط مورد بررسی قرار گرفتند و کدهای اولیه استخراج شدند. سپس کدهای مشابه در قالب تم‌های اصلی و فرعی دسته‌بندی شدند. در نهایت، تم‌های به‌دست‌آمده با توجه به سوالات پژوهش تحلیل و تفسیر شدند تا نقش آموزش‌های فراتحصیلی در توسعه مهارت‌های شغلی دانشجویان روشن شود.

یافته‌ها

در این پژوهش، ۲۹ نفر از دانشجویان دانشگاه‌های مختلف تهران شرکت داشتند. از این تعداد، ۱۵ نفر (۵۲ درصد) زن و ۱۴ نفر (۴۸ درصد) مرد بودند. میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۲۴.۳ سال بود که از ۲۰ تا ۳۰ سال متغیر بود. همچنین، ۱۸ نفر (۶۲ درصد) در مقطع کارشناسی و ۱۱ نفر (۳۸ درصد) در مقطع کارشناسی ارشد یا بالاتر مشغول به تحصیل بودند. اکثر شرکت‌کنندگان (۷۲ درصد) در برنامه‌های فراتحصیلی مختلفی شرکت کرده بودند که شامل کارگاه‌ها، سمینارها، دوره‌های آموزشی و فعالیت‌های گروهی می‌شد. یافته‌های این پژوهش از طریق تحلیل تماتیک به دست آمد که طی آن مضامین اصلی و کدهای محوری استخراج شدند. جدول زیر مضامین اصلی به همراه کدهای محوری و کدهای باز مرتبط با آن‌ها را نشان می‌دهد. همچنین، برای هر مضمون اصلی، چند نمونه نقل قول از شرکت‌کنندگان آورده شده است که نمایانگر تجربه و دیدگاه آنان در مورد نقش آموزش‌های فراتحصیلی در توسعه مهارت‌های شغلی است.

جدول ۱. خلاصه نتایج سه مرحله کدگذاری به همراه نمونه نقل قول مصاحبه‌شوندگان

مضامین اصلی	کدهای محوری	کدهای باز	نمونه نقل قول‌ها
توسعه مهارت‌های ارتباطی	بهبود مهارت‌های گفتاری، ارتقای مهارت‌های شنیداری، تعامل مؤثر با دیگران	شرکت در کارگاه‌های مهارت‌های ارتباطی، تجربه ارتباط با همکلاسی‌ها، مشارکت در گروه‌های درسی	"شرکت در دوره‌های مهارت‌های ارتباطی به من کمک کرد تا بهتر بتوانم با همکاران و مشتریانم صحبت کنم".
افزایش خودآگاهی و اعتماد به نفس	شناسایی نقاط قوت و ضعف، تقویت اعتماد به نفس، ارتقای خودآگاهی	شرکت در دوره‌های خودشناسی، دریافت بازخورد از مربیان، تجربه موفقیت در فعالیت‌های گروهی	"این کارگاه‌ها به من کمک کرد تا خودم را بهتر بشناسم و درک کنم که چگونه می‌توانم از نقاط قوتم برای پیشرفت شغلی استفاده کنم".
توسعه مهارت‌های مدیریت زمان	برنامه‌ریزی مؤثر، اولویت‌بندی وظایف، کنترل استرس	شرکت در دوره‌های مدیریت زمان، استفاده از تکنیک‌های برنامه‌ریزی روزانه، تمرین کنترل استرس	"یاد گرفتم چگونه با استفاده از تکنیک‌های مدیریت زمان، کارهای بیشتری را در زمان کمتری انجام دهم".
بهبود مهارت‌های کار تیمی	همکاری مؤثر با دیگران، تقویت روابط کاری، تقسیم وظایف بهینه	شرکت در پروژه‌های گروهی، تجربه رهبری گروه، همکاری با اعضای گروه در حل مسائل	"شرکت در فعالیت‌های گروهی به من کمک کرد تا بفهمم چگونه می‌توانم به عنوان عضوی از یک تیم، مؤثرتر باشم".
تقویت مهارت‌های حل مسئله	تحلیل مسائل، شناسایی راه‌حل‌های مختلف، تصمیم‌گیری مؤثر	شرکت در دوره‌های حل مسئله، تمرین تفکر تحلیلی، تجربه حل مسائل پیچیده در گروه	"این دوره‌ها به من کمک کرد تا بتوانم مسائل پیچیده را بهتر تحلیل کرده و راه‌حل‌های بهتری پیدا کنم".
توسعه مهارت‌های فنی و حرفه‌ای	افزایش دانش فنی، کسب تجربه عملی، ارتقای مهارت‌های تخصصی	شرکت در کارگاه‌های فنی، انجام پروژه‌های عملی، دریافت گواهینامه‌های تخصصی	"با شرکت در این کارگاه‌ها، توانستم مهارت‌های فنی‌ام را بهبود ببخشم و در زمینه شغلی‌ام پیشرفت کنم".
افزایش شبکه‌سازی حرفه‌ای	گسترش روابط کاری، ایجاد ارتباطات جدید، پیدا کردن فرصت‌های شغلی	شرکت در همایش‌های حرفه‌ای، حضور در شبکه‌های اجتماعی کاری، تبادل اطلاعات با متخصصان	"شرکت در این رویدادها به من کمک کرد تا با افراد جدیدی آشنا شوم و فرصت‌های شغلی بهتری پیدا کنم".
تقویت انگیزه برای یادگیری بیشتر	افزایش علاقه به یادگیری، انگیزه برای توسعه شخصی، تشویق به شرکت در دوره‌های جدید	حضور در جلسات آموزشی انگیزشی، مشاهده پیشرفت شخصی، تشویق به یادگیری مداوم	"این دوره‌ها انگیزه من برای یادگیری بیشتر را افزایش داد و من را به ادامه مسیر تشویق کرد".
بهبود مهارت‌های مذاکره و متقاعدسازی	تقویت توانایی مذاکره، یادگیری تکنیک‌های متقاعدسازی، افزایش قدرت چانه‌زنی	شرکت در دوره‌های مذاکره، تمرین تکنیک‌های متقاعدسازی، تجربه موفقیت در مذاکرات	"یادگیری تکنیک‌های مذاکره به من کمک کرد تا در مذاکراتم با کارفرمایان و همکاران موفق‌تر باشم".
تقویت مهارت‌های رهبری و مدیریت	بهبود توانایی‌های رهبری، یادگیری اصول مدیریت، ارتقای مهارت‌های تصمیم‌گیری	شرکت در دوره‌های رهبری، تمرین مدیریت پروژه، تجربه رهبری تیم‌های کوچک	"این آموزش‌ها به من کمک کرد تا بتوانم در موقعیت‌های مختلف، نقش یک رهبر مؤثر را ایفا کنم".
ارتقای توانایی‌های پژوهشی و تحلیلی	افزایش مهارت‌های پژوهشی، تقویت تحلیل داده‌ها، بهبود توانایی‌های نگارشی	شرکت در دوره‌های پژوهشی، انجام پروژه‌های تحقیقاتی، تمرین تحلیل داده‌ها	"با شرکت در این دوره‌ها، توانستم مهارت‌های پژوهشی و تحلیلی خود را بهبود ببخشم و در تحقیقاتم موفق‌تر باشم".
توسعه توانایی‌های بین‌فرهنگی	یادگیری احترام به تفاوت‌های فرهنگی، توانایی همکاری با افراد از فرهنگ‌های مختلف	شرکت در دوره‌های بین‌فرهنگی، تجربه کار با همکاران خارجی، مشارکت در پروژه‌های بین‌المللی	"این آموزش‌ها به من کمک کرد تا بتوانم در محیط‌های کاری بین‌المللی بهتر عمل کنم و تفاوت‌های فرهنگی را به خوبی مدیریت کنم".

مختلف، تقویت مهارت‌های ارتباطی	
افزایش توانایی‌های حل تعارض	بین‌فرهنگی یادگیری تکنیک‌های حل تعارض، تقویت توانایی مدیریت اختلافات، افزایش قدرت چانه‌زنی
توسعه مهارت‌های نوآوری و خلاقیت	تقویت توانایی‌های خلاقانه، یادگیری تکنیک‌های نوآوری، تشویق به ایده‌پردازی
بهبود توانایی‌های مالی و اقتصادی	یادگیری مدیریت مالی، افزایش دانش اقتصادی، تقویت توانایی‌های بودجه‌بندی

"این آموزش‌ها به من کمک کرد تا بتوانم در مواجهه با تعارض‌ها بهتر عمل کنم و اختلافات را به نحوی حل کنم که به نفع همه باشد."

"این دوره‌ها به من کمک کرد تا بتوانم خلاقانه‌تر فکر کنم و در پروژه‌هایم نوآوری داشته باشم."

"یادگیری مدیریت مالی به من کمک کرد تا بتوانم منابع مالی‌ام را بهتر مدیریت کنم و در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی دقیق‌تر عمل کنم."

شرکت در دوره‌های حل تعارض، تمرین مدیریت تعارض در گروه، تجربه حل تعارض‌های مختلف

شرکت در کارگاه‌های خلاقیت، تمرین تکنیک‌های ایده‌پردازی، تجربه ایجاد نوآوری در پروژه‌ها

شرکت در دوره‌های مالی، تمرین مدیریت بودجه، تجربه مدیریت مالی پروژه‌ها

جدول فوق نمایانگر آن است که آموزش‌های فراتحصیلی توانسته‌اند در زمینه‌های مختلفی مهارت‌های شغلی دانشجویان را توسعه دهند. هر یک از مضامین اصلی حاصل از تحلیل تماتیک، نشان‌دهنده نقش کلیدی این آموزش‌ها در بهبود و ارتقای توانایی‌های مختلف شرکت‌کنندگان است. نقل قول‌های ارائه‌شده نیز تأکید بر تجربه مثبت دانشجویان از شرکت در این برنامه‌ها دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که آموزش‌های فراتحصیلی تأثیر قابل توجهی در توسعه مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای دانشجویان داشته است. تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها نشان داد که مشارکت در این فعالیت‌ها منجر به بهبود مهارت‌های مختلف از جمله مهارت‌های ارتباطی، مدیریت زمان، کار تیمی، حل مسئله، و مهارت‌های فنی و حرفه‌ای شده است. این نتایج با تحقیقات پیشین هم‌سو است و نشان می‌دهد که آموزش‌های فراتحصیلی می‌توانند نقش مهمی در تقویت توانایی‌های دانشجویان برای موفقیت در محیط‌های کاری ایفا کنند (Akinrinmade & Ayeni, 2017; Mansi, 2023).

بهبود مهارت‌های ارتباطی یکی از مضامین اصلی در یافته‌های این پژوهش بود. شرکت‌کنندگان گزارش کردند که از طریق شرکت در فعالیت‌های گروهی و کارگاه‌های آموزشی، توانسته‌اند مهارت‌های گفتاری و شنیداری خود را تقویت کنند و در تعاملات اجتماعی و حرفه‌ای خود بهتر عمل کنند. این یافته‌ها با نتایج تحقیقاتی نظیر تحقیق Alnaeem (۲۰۲۱) مطابقت دارد که نشان داد مشارکت در فعالیت‌های فراتحصیلی می‌تواند به بهبود مهارت‌های ارتباطی دانشجویان کمک کند و آنان را برای محیط‌های کاری آماده‌تر سازد.

علاوه بر این، یافته‌های پژوهش نشان داد که آموزش‌های فراتحصیلی به توسعه مهارت‌های مدیریت زمان و حل مسئله نیز کمک کرده است. بسیاری از شرکت‌کنندگان اشاره کردند که از طریق این فعالیت‌ها توانسته‌اند تکنیک‌های مدیریت زمان را یاد بگیرند و استرس خود را کنترل کنند. این نتایج با یافته‌های Chan (۲۰۱۶) هم‌سو است که نشان داد آموزش‌های فراتحصیلی می‌توانند به دانشجویان در مدیریت زمان و حل مسائل پیچیده کمک کنند و آنان را برای چالش‌های تحصیلی و حرفه‌ای آماده‌تر کنند.

یکی دیگر از مضامین مهم در این پژوهش، توسعه مهارت‌های رهبری و مدیریت بود. شرکت‌کنندگان گزارش دادند که از طریق مشارکت در پروژه‌های گروهی و دوره‌های آموزشی، توانسته‌اند مهارت‌های رهبری خود را تقویت کنند و در موقعیت‌های رهبری بهتر عمل کنند. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات Foreman و Retallick (۲۰۱۳) هم‌خوانی دارد که نشان داد مشارکت در فعالیت‌های فراتحصیلی می‌تواند به توسعه مهارت‌های رهبری و مدیریتی دانشجویان کمک کند و آنان را برای نقش‌های رهبری در محیط‌های کاری آماده کند.

همچنین، این پژوهش نشان داد که آموزش‌های فراتحصیلی به بهبود توانایی‌های بین‌فرهنگی دانشجویان کمک کرده است. برخی از شرکت‌کنندگان اشاره کردند که از طریق شرکت در فعالیت‌های بین‌فرهنگی، توانسته‌اند توانایی‌های خود در تعامل با افراد از فرهنگ‌های مختلف را تقویت کنند. این یافته‌ها با نتایج تحقیقاتی نظیر Kageyama و Matsumori (۲۰۲۱) مطابقت دارد که نشان داد آموزش‌های فراتحصیلی می‌تواند به تقویت توانایی‌های بین‌فرهنگی دانشجویان کمک کند و آنان را برای کار در محیط‌های چندفرهنگی آماده کند.

نتایج این پژوهش همچنین نشان داد که مشارکت در فعالیت‌های فراتحصیلی به تقویت شبکه‌سازی حرفه‌ای دانشجویان کمک کرده است. شرکت‌کنندگان گزارش دادند که از طریق این فعالیت‌ها توانسته‌اند روابط حرفه‌ای جدیدی برقرار کنند و فرصت‌های شغلی بیشتری را پیدا کنند. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات Mansi (۲۰۲۳) و Sulastri, Handoko, و Janssens (۲۰۱۵) هم‌خوانی دارد که نشان داد مشارکت در فعالیت‌های فراتحصیلی می‌تواند به افزایش شبکه‌سازی حرفه‌ای و فرصت‌های شغلی دانشجویان کمک کند.

به طور کلی، یافته‌های این پژوهش نشان‌دهنده اهمیت و تأثیر مثبت آموزش‌های فراتحصیلی بر توسعه مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای دانشجویان است. این نتایج نشان می‌دهد که دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی باید به توسعه و ترویج این نوع فعالیت‌ها توجه ویژه‌ای داشته باشند و از طریق فراهم آوردن منابع و امکانات مناسب، دانشجویان را به شرکت در این برنامه‌ها تشویق کنند.

یکی از محدودیت‌های این پژوهش، استفاده از روش کیفی و تعداد محدود شرکت‌کنندگان بود. اگرچه روش کیفی امکان بررسی عمیق تجربیات و دیدگاه‌های شرکت‌کنندگان را فراهم می‌کند، اما نمی‌توان نتایج این پژوهش را به جمعیت بزرگ‌تری تعمیم داد. همچنین، انتخاب شرکت‌کنندگان تنها از یک شهر (تهران) ممکن است منجر به نتایجی شود که به طور کامل نمایانگر تنوع تجربیات دانشجویان در سراسر کشور نباشد. علاوه بر این، استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته به عنوان ابزار جمع‌آوری داده‌ها ممکن است با سوگیری‌های احتمالی همراه باشد، زیرا شرکت‌کنندگان ممکن است به دلیل فشار اجتماعی یا انتظارات مصاحبه‌گر، به سوالات پاسخ‌های معین بدهند.

برای گسترش نتایج این پژوهش، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آینده با استفاده از روش‌های کمی و کیفی ترکیبی انجام شوند تا امکان تعمیم نتایج به جمعیت بزرگ‌تری فراهم شود. همچنین، بررسی تأثیرات آموزش‌های فراتحصیلی در سایر مناطق

جغرافیایی و در بین دانشجویان رشته‌های مختلف می‌تواند به درک بهتر از تأثیرات این آموزش‌ها کمک کند. پژوهش‌های آینده می‌توانند به بررسی تأثیرات بلندمدت آموزش‌های فراتحصیلی بر موفقیت شغلی فارغ‌التحصیلان بپردازند تا مشخص شود که آیا این آموزش‌ها تأثیرات ماندگاری بر عملکرد حرفه‌ای دارند یا خیر.

بر اساس یافته‌های این پژوهش، توصیه می‌شود که دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی برنامه‌های فراتحصیلی متنوعی را برای دانشجویان فراهم آورند و آنان را به مشارکت در این برنامه‌ها تشویق کنند. ایجاد فرصت‌های بیشتر برای مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های گروهی و بین‌فرهنگی، ارائه دوره‌های آموزشی مهارت‌های نرم و حرفه‌ای، و فراهم آوردن امکانات و منابع مناسب برای این فعالیت‌ها می‌تواند به توسعه مهارت‌های شغلی و حرفه‌ای دانشجویان کمک کند. همچنین، دانشگاه‌ها باید به دانشجویان اطلاعات و مشاوره‌های کافی در مورد اهمیت و تأثیرات مثبت آموزش‌های فراتحصیلی ارائه دهند تا آنان بتوانند به طور هوشمندانه‌تر در این برنامه‌ها شرکت کنند و از مزایای آن بهره‌مند شوند.

در نهایت، توجه به مدیریت زمان و توازن بین تعهدات تحصیلی و فعالیت‌های فراتحصیلی اهمیت ویژه‌ای دارد. دانشگاه‌ها می‌توانند با ارائه مشاوره‌های مدیریت زمان و فراهم آوردن انعطاف‌پذیری در برنامه‌های درسی، دانشجویان را در انجام هم‌زمان تعهدات تحصیلی و مشارکت در فعالیت‌های فراتحصیلی یاری دهند. این امر می‌تواند به دانشجویان کمک کند تا به طور مؤثرتری از زمان خود استفاده کنند و از فرصت‌های یادگیری در تمامی جنبه‌های تحصیلی و حرفه‌ای بهره‌مند شوند.

منابع

Abouzeid, E., Wasfy, N., El-Zoghby, S., Atwa, H., Shalaby, S., Zaghloul, N., ... & Ahmed, S. (2020). Using appreciative inquiry to dismantle medical student mistrust against their universities: an Egyptian study. <https://doi.org/10.20944/preprints202007.0007.v1>

Afalla, B. (2020). Blending extracurricular activities with academic performance: pain or gain?. *Humanities & Social Sciences Reviews*, 8(4), 222-229. <https://doi.org/10.18510/hssr.2020.8423>

Ajmi, Z. (2023). Are extracurricular activities important for general foundation programme students?. *Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*, 485. <https://doi.org/10.22190/jtesap230601044a>

Akinrinmade, B., & Ayeni, O. (2017). Influence of extracurricular involvement on graduate employability. *Malaysian Online Journal of Educational Management*, 5(3), 19-31. <https://doi.org/10.22452/mojem.vol5no3.2>

Al-Kadri, H., Nellitawati, N., Syahril, S., Ramli, E., Jasrial, J., Susanti, L., ... & Ningrum, T. (2020). Analyzing of extracurricular program management technical in junior high school. <https://doi.org/10.4108/eai.11-12-2019.2290899>

Alnaeem, L. (2021). Involvement in extracurricular activities and overcoming high levels of communication apprehension among Saudi EFL majors. *Arab World English Journal*, 12(2), 185-208. <https://doi.org/10.24093/awej/vol12no2.13>

Calilung, M., & Lapid-Bluhm, M. (2019). Integrating nursing education in students' extracurricular activities: students' motivations and benefits. *Journal of Comprehensive Nursing Research and Care*, 4(1). <https://doi.org/10.33790/jcnrc1100133>

Chan, Y. (2016). Investigating the relationship among extracurricular activities, learning approach and academic outcomes: a case study. *Active Learning in Higher Education*, 17(3), 223-233. <https://doi.org/10.1177/1469787416654795>

Foreman, E., & Retallick, M. (2013). Using involvement theory to examine the relationship between undergraduate participation in extracurricular activities and leadership development. *Journal of Leadership Education*, 12(2), 56-73. <https://doi.org/10.12806/v12/i2/56>

Kanar, A., & Bouckenoghe, D. (2021). The role of extracurricular activities in shaping university students' employment self-efficacy perceptions. *Career Development International*, 26(2), 158-173. <https://doi.org/10.1108/cdi-02-2020-0036>

Mansi, A. (2023). The effects of extracurricular activities & GPA on employability chances of college students. *MSA-Management Sciences Journal*, 2(1), 138-156. <https://doi.org/10.21608/msamsj.2023.185151.1005>

Matsumori, N., & Kageyama, Y. (2021). Literature review of nursing education promoting professional socialization among nursing students. *Open Journal of Nursing*, 11(10), 828-846. <https://doi.org/10.4236/ojn.2021.1110069>

Sulastri, A., Handoko, M., & Janssens, J. (2015). Grade point average and biographical data in personal resumes: predictors of finding employment. *International Journal of Adolescence and Youth*, 20(3), 306-316. <https://doi.org/10.1080/02673843.2014.996236>

Wittrup, A., & Hurd, N. (2019). Extracurricular involvement, homesickness, and depressive symptoms among underrepresented college students. *Emerging Adulthood*, 9(2), 158-169. <https://doi.org/10.1177/2167696819847333>

The Role of Extracurricular Education in the Development of Students' Job Skills

1. Neda Rezaei: Department of Educational Management, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran
2. Yaser Mahmoudi*: Department of Educational Management, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

Abstract

This study aimed to explore the role of extracurricular education in the development of job skills among university students. It focused on understanding how participation in extracurricular activities impacts various professional and personal skills necessary for career success. The research was conducted using a qualitative approach, involving semi-structured interviews with 29 students from various universities in Tehran. Participants were selected purposefully to ensure diversity in their experiences with extracurricular activities. The data were analyzed using thematic analysis, where axial codes were identified and grouped into main themes to understand the impact of extracurricular activities on skill development. The study identified several key themes related to skill development through extracurricular activities. These included the enhancement of communication skills, time management, teamwork, problem-solving, leadership, and technical skills. Participants reported significant improvements in these areas due to their involvement in extracurricular programs. Additionally, the study highlighted the role of these activities in increasing students' professional networking opportunities and cultural competencies. The findings align with previous research indicating the positive impact of extracurricular involvement on employability and personal development. The results of this study underscore the importance of extracurricular education in preparing students for the workforce. Participation in these activities not only enhances specific job-related skills but also contributes to broader personal and professional development. Universities and educational institutions should therefore prioritize and promote extracurricular programs to equip students with the necessary competencies for career success. Future research should further explore the long-term impact of these activities on career outcomes across diverse educational settings.

Keywords: Extracurricular education, job skills, skill development, university students, qualitative research, employability.